

Mapu oblastí, kterým hrozí záplavy, Ministerstvo zemědělství dokončí v dohledné době

Úřady povolují stavby v zóně záplav

Lidé z ochrany životního prostředí chtějí zjišťovat, proč se nadále staví v oblastech, kterým hrozí zaplavení.

Hana Vorlíčková, Pavel Baroch

www.iHned.cz/autori

Praha, 17. 8. 2002

Velká voda jim v roce 1997 smetla dům. A oni si ho vybudovali na stejném místě znovu. Současná povodeň v Česku ukazuje, že lidé větší záplavových zón zastavěli novými objekty.

»Na šesti katastrech Zlínska bylo po povodních v roce 1997 evidováno přes tisíc dlouhodobě neobyvatelných a přes šest set poškozených bytů a rodinných domů. Pouze v šesti případech se rodiny přestěhovali. V Mladé Boleslavi se koncem 90. let rozšiřovaly některé průmyslové objekty přímo na březích řeky Jizery, velká povodeň v roce 2000 je silně poškodila,« upozornil v Lidových novinách Vác

lav Petříček z Agentury ochrany přírody a krajiny.

Úřady přiznávají, že po povodni před pěti lety, která postihla třetinu země a napáchala škody za 63 miliard korun, povolují obnovu domů i v místech, kudy se přehnalá velká voda.

Mají pro to obvykle několik vysvětlení: Lidé v těchto místech žijí po generace, vlastní tam pozemky a není možné zbourat celé čtvrti a přestěhovat je jinam.

Petříček si myslí, že – ačkoli Ministerstvo zemědělství teprve pracuje na vymezení všech zátopových zón podél významných vodních toků – úřady v mnoha případech dělají chybu. Hodlá proto spolu s Ústavem ekologie krajiny Akademie věd co nejdříve prověřit, proč nové budovy v posledních letech v zátopových zónách vyrostly.

»Musíme velice rychle zmapovat situaci a nalézt přehmaty úředníků, kteří stavby povolili,« míní Petříček.

Je přesvědčen, že nebyt těchto staveb, mohly být škody po nynějších povodních menší. »Vše, co pla

ve i neplave, se při povodních mění v neřízené střely,« poznamenává odborník, podle něhož tvoří záplavová území jen asi 2,5 procenta rozlohy republiky.

Mluví olomouckého magistrátu Martin Hála připouští, že jeho úřad vydal podobných stavebních povolení stovky. »Museli jsme umožnit lidem, kteří přišli o byty a rodinné domy, aby si je mohli vystavět znovu. Například v olomoucké čtvrti Černovír bylo po povodních vydáno 160 demoličních výměrů a lidé museli začít své příbytky znovu stavět.«

Jana Zimová, vedoucí odboru rozvoje a koncepce města Olomouc, dodává, že úřad nevydal jiné stavební povolení, než které souviselo s obnovou zaplavených budov. »Při obnově města se nám dokonce podařilo po dlouhém vyjednávání přesvědčit osm majitelů domků v jedné z nejhůře postižených oblastí, aby své novostavby přesunuli do bezpečnější vzdálenosti od řeky,« rekla Zimová.

Mluví otrokovické radnice Jana Bubeníková zase upozorňuje na to,

že město je nyní před povodní podobnou rozsahem té z roku 1997 chráněno hrázemi za 250 miliónů korun. »Do skončení výstavby hrází jsme žádné stavební povolení znovu nevydali,« tvrdí Bubeníková. »Také zátopová území jsou městem, tedy lokalitou, která musí žít. Spíš než je „vylidnit“, je lepší je chránit,« míní.

Podle Petříčka z Agentury ochrany přírody však zkušenosti ze záplav ukazují, že sebelepší zábrany nemusí někdy stačit. Připouští přitom, že pro mnohé lidi může být těžké své obydli opustit. »Pomoci by měl stát. Nejen s penězi na nové domy, ale i s pomocí psychologů,« soudí Petříček.

Ministr životního prostředí Libor Ambrozek už dříve prohlásil, že jeho resort urychleně dokončí mapy zátopových oblastí. Chce, aby úřady podle nich následně omezily povolování staveb v nebezpečných místech. »Z toho samozřejmě nevyplývá, že by měla být zbourána třeba Malá Strana, kterou teď zaplavila Vltava,« dodal ministr.

Rozvodněná Dyje zaplavila osmdesát domů a zničila několik lávek

Povodeň ve Znojmě zaplavila osmdesát domů

Znojmo, 17. 8. 2002

Velká voda nepustoší jen Čechy. Rozvodněná Dyje ztrpčuje na jihu Moravy život stovkám lidí. Při záplavách skončilo ve Znojmě pod vodou 80 domů. V noci na pátek z nich hasiči odčerpali vodu. Domy prohlížejí statici, začíná úklid. Hladina Dyje ustupuje, včera byl zrušen třetí povodňový stupeň – ohrožení. »Evakuovali jsme pět tisíc osob. Některí lidé si mohou myslet, že evakuace byla zbytečně rozsáhlá. Není to tak. Nemohli jsme riskovat jejich životy,« řekl ČTK znojemský místostarosta Jaroslav Slušný.

Voda se na Znojmo začala valit v úterý poté, co překonala bezpečnostní hráze Vranovské přehrady. Největší obavy měla radnice ze Znojemské přehrady. »Přehrada je sypaná. Pokud by se voda přelila přes hráz, mohla by prasknout. To by byla katastrofa. Proto jsme evakuovali více ulic,« uvedl místostarosta. V době povodně z přehrady odtékalo 380 metrů krychlových vody za vteřinu, zatímco včera se odtok snížil na 160 metrů krychlových.

Zaplaveno bylo nakonec pět ulic. Nejhůře jsou na tom Krapkova a Melkusova ulice, kde hladina dosahovala k 1,5 metru. »V domech jsou narušeny příčky. Snad nebude nutné žádný strhnout,« doplnil Slušný. Radnice vypracovala leták, v němž lidem radí, jak mají postupovat při úklidu, kam odvézet zničené věci a mrtvá zvířata.

V nejbližších dnech Znojemské navštíví zástupci pojišťoven. Vyčíslování škod bude trvat nejméně týden. Velké budou například v jed-

FOTO: ČTK

Voda se na Znojmo začala valit v úterý poté, co překonala bezpečnostní hráze Vranovské přehrady.

nom z obchodních domů. Jeho pracovníci mimo jiné odvezli i několik tun zkaženého masa z chladicích pultů do kafilérie. V oblasti totiž nešel v kritickou dobu elektrický proud.

Rozvodněná řeka také zničila, nebo vážně poškodila, většinu z visutých lávek přes Dyji v národním parku Podyjí na Znojemsku. Jde o lávky v lokalitě Zadní Hamry u Vranova a Devíti mlýnů u Hnanic. Torza visu-

tých přechodů jsou z bezpečnostních důvodů uzavřena, řekl včera ředitel parku Tomáš Rothrockl. Most turistického česko-rakouského hraničního přechodu pro pěši Čížov-Hardegg je veřejnosti přístupný. (ČTK)

Ministr financí Bohuslav Sobotka: Kabinet příští středu přehodnotí rozpočet na rok 2003

Velká voda odnesla také priority Špidlovy vlády

Jiří Němeček

www.iHned.cz/nemecek

Praha, 17. 8. 2002

Povodňová vlna během několika srpnových dnů spláchla kromě jiných věcí i představy nové vlády o tom, kam nasměrovat pozornost státu v následujících čtyřech letech. Všechny vládní priority jdou stranou a přinejmenším pro příští rok je tu nová a jediná: obnova území postiženého povodněmi. Potvrdil to včera ministr financí Bohuslav Sobotka s tím, že dopady na přípravu státního rozpočtu na příští rok začne projednávat vláda už ve středu.

Kromě jiných dopadů je pravděpodobné, že změna základní priority vlády znovu otevře diskusi o nutnosti nákupu nadzvukových stíhaček v řádu mnoha desítek miliard korun. »Je zcela zřejmé, že otázka nákupu nadzvukových letounů bude na vládě vážným a seriózním způsobem debatována,« připouští Sobotka. Zatím ale nejde o aktuální otázku dne, kterou by někdo oficiálně otevřel. Primárně totiž nejde

o to, kde ušetřit, ale kde získat prostředky k nápravě škod.

Přestože odhady mluví už dnes o desítkách miliard korun, financování by neměl být až takový problém. Kromě vnitřních zdrojů z privatizace, z běžného hospodaření státního rozpočtu i obecních a krajských prostředků přichází v úvahu také zdroje vnější – zahraniční humanitární pomoc a následně také půjčky. Některé i značně výhodné.

Pokud by například česká vláda měla zájem o úvěr na financování škod způsobených povodněmi, Světová banka ho České republice poskytne. A to bez ohledu na fakt, že naše země už vstoupila do režimu přechodu mezi vyspělé země. Těm organizace podobné úvěry neposkytuje. Česká zástupkyně v bance Jana Matesová sdělila, že výše úvěru by se mohla pohybovat i v řádu stovek miliónů eur: »Prostředky by mohly být k dispozici ještě letos.«

Další možností je využití domácích zdrojů: Stát tentokrát pravděpodobně nesáhne k emisii tzv. po-

vodňových dluhopisů a bude obnovu financovat jiným způsobem. Ministr financí preferuje zejména použití mimorozpočtových fondů – tedy fondů dopravy a bydlení. V podstatě se jedná o využití peněz z privatizace, které tyto fondy naplňují.

Koaliční vláda dostane v tomto případě zřetelnou podporu opozice. Člen rozpočtového výboru za ODS Martin Kocourek už oznámil, že občanští demokraté sami navrhnou za blokování privatizačních prostředků ze zákona a jejich následné využití k rekonstrukci postižených území.

O konkrétních krocích se zatím jense obecně uvažuje, řešení bude muset najít vláda. Sociálně demokratický poslanec Jan Mládek připustil, že existuje celá řada možností, jak stát může pomoci poškozeným lidem i podnikům. »Použití bezúročných půjček je například naprosto legitimní nástroj, který se už často osvědčil,« uvedl jednu z možností bývalý poradce ministra financí. Vláda se chystá podpořit podnikatele poškozené povodní, a to formou záruk či příspěvků na

splátky úroků z úvěrů. Pro nejvíce poškozené občany chce vystavět povodňové domky. Včera to uvedl premiér Vladimír Špidla.

K rozhodnutí o tom, jaké kroky budou použity k dlouhodobé nápravě následků letošních povodní, je relativně ještě čas. Škody se zatím teprve začínají počítat a pověřené resorty mají mít celkovou sumu zjištěnou do dvaceti dnů. Nepočká ovšem financování záchranných prací, které probíhají a stále ještě nekončí.

Po včerejšku má vláda jistou částku 1,15 miliardy korun, kterou uvolnil narychlo svolaný rozpočtový výbor Poslanecké sněmovny. Peníze budou převedeny z jiných plánovaných akcí – například z podpory exportu nebo reformy územní správy.

Ministr financí Bohuslav Sobotka při této příležitosti zároveň oznámil, že podepsal vyhlášku, která osvoboduje od cel a daně z přidané hodnoty humanitární pomoc. Ministr zdůraznil, že bude tlačit na to, aby vyhláška vyšla co nejdříve ve Sbírce zákonů a začala platit.

komentáře

Bezejmenní hrdinové

Martin Denemark

www.iHned.cz/denemark

Hrdinství lidí, kteří loni v New Yorku čelili následkům teroristického útoku, symbolizuje socha hasiče a policisty. Kdo by měl být ztvárněn v kameni, kdybychom v něm chtěli zachytit vzpomínku na statečnost lidí bojujících s povodní? Aby to bylo spravedlivé, dvě postavy by nestačily. Musel by jich být doslova zástup. A byli by to bezejmenní hrdinové.

Ničivá voda už našťestí na mnoha místech země ztrácí na síle. Pomalu již nastává čas, aby ze sucha svých kanceláří vyběhly do terénu politické hyeny, které se nejspíš i tentokrát budou snažit přizívit na mimořádném neštěstí, které postihlo statisíce rodin. Jedna smečka bude nastavovat tváře tak, aby na ni dopadla co největší část z odlesku dobře fungujícího záchraného systému. A ta druhá se pokusí zahrznout všude tam, kde odhalí nespokojenost vyplavených a příležitost křičet My bychom to dělali lépe. Nedovolme jim, aby daly zapomenout na to, kdo jsou skuteční hrdinové boje s velkou vodou.

Samozřejmě, že mezi těmi, jimž patří uznání, nechybějí záchranáři a hasiči, kteří se po celou dobu povodní chovali jako skuteční hrdinové. Neobvyklému vypětí čelili i policisté, vojáci, lékaři, technici rozvodných podniků. Zástup těch, kteří zápolili s živlem a pomáhali postiženým, je však téměř nekonečný.

Řada z nich se nikdy na obrazovce neobjeví. Přesto jim patří dík. Za dlouhé hodiny, které v krizových štábech proseděli u telefonů, vyhodnocovali informace a snažili se operativně řešit nečekané situace. Za obětavost, s níž v evakuačních centrech pečovali o unavené, vyčerpáné lidi. Za pomoc při budování protipovodňových bariér, za ochotu riskovat pro druhé, za záchranu sousedových zvířat, za účast při odklizení trosek.

Dík patří i těm, kteří pomáhají aspoň na dálku. Za solidaritu, s níž bez prodlení nabídli ubytování rodinám, které přišly o střechu nad hlavou. Za peníze a dary, které poskytují.

Katastrofa nám dala naději, že jako národ nejsme tak špatní, jak o sobě tak rádi a tak často tvrdíme. Ta zkouška však ještě neskončila. Náprava škod bude trvat měsíce, někde i roky. Obráme se proto trpělivostí.

martin.denemark@economia.cz

Škody se musejí zaplatit

Jiří Němeček

www.iHned.cz/nemecek

Rakušané znovu diskutují o tom, zda skutečně potřebují nadzvukové stíhačky – a to jak kvůli jejich ceně, tak z hlediska plánovaného množství pořizovaných strojů. Podobně jako my se totiž vyrovnávají (i finančně) s dopady mohutných povodní posledních dnů. Dá se očekávat, že obdobná diskuse se opět rozšíří i u nás. Argumenty odpůrců nákupu zůstanou stejné a přibude další – země se potýká se škodami v řádu desítek miliard korun a má »vyhazovat« další miliardy za stíhačky, o jejichž aktuální nutnosti je navíc přesvědčen jen málokdo. Zastáncům se bude právě teď nákup vysvětlovat ještě hůř než kdy jindy.

Ale stíhačky, i když jsou veřejností silně vnímány, jsou jen malou částí finančních problémů státu. Problémů, které letošní živelní pohroma nezpůsobila, jen je prohlubuje. S velkou vodou se všechno mění – a mění se i sliby a představy vlády o její práci v (alespoň nejbližší) budoucnosti. Sám ministr financí přiznal, že můžeme zapomenout na všechny dosud vyvyšované vládní priority a zůstává jediná: obnova poničených území. Žádný kabinet by nemohl jednat jinak. Bude se přepočítávat, kalkulovat a přesouvat. Peníze na příští rok poputují z jedné uvažované hromádky na druhou – a všechny resorty se budou muset skrovnit. Valná část peněz na obnovu ale asi stejně půjde z takzvaných mimorozpočtových fondů (dopravy a bydlení), což v podstatě znamená, že se použijí peníze získané z privatizace.

O výnosech z prodeje Transgasu, Telecomu, Unipetrolu a výhledově třeba ČEZ se ale uvažovalo jako o kapitálu nutném k rozjezdu důchodové, respektive celkové fiskální reformy. Použití prostředků, které jsou k dispozici, na rychlou obnovu poničeného území a majetku je v pořádku, přesto by se měly hledat i další zdroje. Krach důchodového systému by v budoucnu mohl být ještě větší katastrofou než povodeň 2002.

jiri.nemecek@economia.cz

poznámka

Čumilství je věčné

Patricie Polanská

www.iHned.cz/polanska

Jsmo to zvláštní druh. V normálních dobách si lechtáme své duše nej-různějšími katastrofickými filmy, horory nebo alespoň štavnatou černou kronikou v novinách. Katastrofy nás zkrátka neodolatelně přitahují. A máme-li možnost vidět něco takového na vlastní oči, neodoláme.

Své o tom nejnověji vědi v Českém Krumlově. Některé cestovní kanceláře prý už nabízejí, že by vozily do města postiženého povodní své klienty. Aby si dopřáli příjemného mrazení v zádech už z bezpečí klimatizovaných autobusů? Jistě, to také. Ale připusíme, že leckomu by šlo i o čistější emoci, o to vidět, jak dopadlo jím obdivované město. Ani jednoho z nich ale asi nenapadne, že místní lidé se budou cítit jak myši pozorované v laboratořích. A bude jim úplně jedno, proč kdo přišel.

Povodňová turistika není nic nového. Svě zkušenosti s ní máme už z Moravy z roku 1997. Je-li ve hře navíc město jako Český Krumlov nebo Praha – při vši účtě ke všem ostatním, leckdy na životě daleko více postiženým městům a obcím – pak puzení vidět vše na vlastní oči jen roste. Jistěže je to odsouzeněhodné. Ale je to tak lidské. Nena-lháváme si, že to je záležitost výchovy nebo, nedej bože, státu. Toto je věc sebedisciplíny, sebeomezení každého z nás; nesvádějme to na jiné.

Můžeme si velmi lehko představit, že i naši předci byli fascinováni, když se přírodní živly rozhodly předvést svou moc. I oni jistě vyrazili »na čumendu«. Rozdíl je v tom, že také velmi důkladně zpytovali své svědomí, čím to rozlobili své bohy, že tak zuří. My přemýšlíme o tom, jak to, že nás ta příroda pořád ještě neposlouchá a stále se vymyká všem našim dokonalým počítačovým modelům a připraveným plánům.

patricie.polanska@economia.cz